

KONTEMPORÊRE GROEPE

DIE BASIS VIR AKKURATE PRESTASIE-TOETSINDEKSE EN TEELWAARDES

Leslie Bergh
Bull's Eye Consulting

NLEIDING

Die basis van vergelyking van diere vir prestasietoetsdoeleindes en ook teelwaardes is nie die diere se prestasie (byvoorbeeld speengewig) as sulks nie, maar die diere se meting (byvoorbeeld speengewig) in vergelyking met die groep waarin dit geëtaleer word. Die tweede aspek is dat omgewingsfaktore wat 'n invloed kan hê op die betrokke diere se meting sover moontlik uitgeskakel moet word deur die korrekte groepering van diere en/of deur korreksies daarvoor. Die doel hiermee is om te verseker dat die verskille in metings tussen diere sover moontlik slegs die genetiese variasie tussen die diere weerspieël.

KONTEMPORÊRE GROEPE

Korrekte kontemporêre groepe, ook genoembestuursgroepe, is 'n baie belangrike aspek by prestasietoetsing en genetiese evaluasies.

Verkeerde of swak gedefinieerde-kontemporêre groepe is een van die heel belangrikste oorsake van onakkurate of selfs verkeerde teelwaardes. Dit beïnvloed nie slegs die betrokke diere in die kontemporêre groepe se teelwaardes nie, maar ook die teelwaardes van die ouers en ander verwante diere.

Die definisie van 'n kontemporêre groep is 'n groep diere wat in dieselfde jaar en seisoen (dus soortgelyke ouderdom) gebore is, op dieselfde plek (plaas), van dieselfde geslag, wat dieselfde voeding en bestuur ontvang het vanaf geboorte tot die tyd van weging of meting en wat op dieselfde dag (of twee) geweeg of gemeet is. Die mees algemene oorsake van swak of foutief gedefinieerde kontemporêre groep is diere wat aan die verkeerde kontemporêre groep ingedeel word en hergestruktureerde kontemporêre groepe as gevolg van diere wat van een groep na 'n ander geskuif is.

In die algemeen is riglyne oor kontemporêre groepe daarop gemik om te verseker dat 'n kontemporêre groep op so 'n manier saamgestel word dat omgewingseffekte sover prakties moontlik dieselfde is vir alle diere binne die bepaalde groep. Dit is natuurlik uitgesonder daardie effekte waarvoor gekorrigeer word in die evalueringsmodel, bv. dierouderdom en moederouderdom effekte. Korrek saamgestelde kontemporêre groepe gekombineer met goeie genetiese koppelings tussen groepe sal verseker dat die genetiese- en omgewingseffekte binne 'n bepaalde kontemporêre groep effektief geskei kan word deur die genetiese evalueringsmodel.

Die groepering van diere word basies op twee wyses gedoen, naamlik outomatiese groepindelings en teler-verskafde (of beïnvloede) groepindelings.

OUTOMATIESE GROEPERING

'n Teler kan weinig doen aan die outomatiese groeperings en daarom sal dit net baie kortliks genoem word.

- Slegs diere van dieselfde eienaar (lidnommer) en ras word saam groepeer.
- Slegs diere gebore in dieselfde jaar en seisoen word saam groepeer. In die Logix stelsel van SA Stamboek is die maksimum toelaatbare variasie in geboortedatums binne 'n bepaalde bestuursgroep 100 dae. Indien 'n kalfseisoen byvoorbeeld 90 dae is, sal die kalwers in een groep gegroepeer word.
- Vir Prestasietoetsindeksberekenings word slegs diere van dieselfde geslag met mekaar vergelyk. In teelwaarde beramings word gewigte gekorrigeer vir geslag.
- Enkel kalwers word apart gegroepeer van tweeling nie, selfs as een van die tweeling dood is of aan 'n ander koei gesoog het.
- In teelwaarde beramings word kalwers van eerstekalkoeie outomaties in aparte kontemporêre groepe ingedeel van ouer koeie se kalwers, aangesien verse en eerstekalkoeie dikwels voorkeurbehandeling soos beter weiding of addisionele byvoeding kry.
- Embrio-oorplasing kalwers word nie saam groepeer met kalwers wat aan hul genetiese moeders suip nie.

GROEPERING DEUR DIE TELER

Behalwe vir bogenoemde outomatiese groepeerings, is dit die teler se verantwoordelikheid om diere aan verskillende grootmaakstatus en/of voedingstatus groepe binne 'n bepaalde toets toe te deel om te verseker dat hulle korrek hanteer word in die genetiese ontleding. In hierdie opsig speel die teler natuurlik 'n baie belangrike rol in die optimalisering van die genetiese evaluasie van die diere in sy kudde.

Daar is 'n paar algemene reëls wat altyd in gedagte gehou behoort te word by die groepering van diere in kontemporêre groepe, naamlik:

- Hou die kontemporêre groep so groot as moontlik, maar homogeen of eenvormig. Verkieslik moet daar minstens 5-10 diere per kontemporêre groep wees; en
- Moenie kontemporêre groepe onnodig verdeel in kleiner groepe nie.
- Moenie diere wat eers (bv. by speen) in verskillende kontemporêre groepe was later (naspeen) saam groepeer in een kontemporêre groep nie.

Hier volg 'n aantal praktiese bestuurspraktyk riglyne vir optimale kontemporêre groepe:

- Die belangrikste bestuurspraktyk is om gebruik te maak van een (of twee) kort teelseisoen. Teelseisoene behoort nie langer as 90 dae lank te wees nie. Dit sal verseker dat die kontemporêre groepe, gebaseer op die maksimum toelaatbare ouderdomsvariasie (100 dae), so groot as moontlik is. Indien geen teelseisoen gebruik word nie, gaan die kalwers in tot vier verskillende groepe verdeel word, sommige waarvan baie klein groepe mag wees.[Sien die artikel oor teelseisoene elders in hierdie joernaal].
- Wat geboortegewig vergelykings betref, veral waar die koeie/verse voorkalwing verskillende voeding ontvang en/of bestuur word en/of op verskillende plase loop waar die veld verskil, is dit belangrik dat die geboorte kontemporêre groepkode ingevul word by die aantekening van geboortes om te verseker dat kalwers aan die korrekte geboortegroep gekoppel word by die beraming van geboortegewig en gemak van kalwing teelwaardes.
- Maak seker dat alle diere in 'n betrokke bestuursgroep inpas in die ouderdomsgrense vir die betrokke gewig of meting, byvoorbeeld 151 tot 250 dae ouderdom vir speengewig.
- Weeg alle diere in bepaalde bestuursgroep op dieselfde dag of, indien dit nie moontlik is nie, binne twee of drie dae.
- Maak seker dat alle diere in 'n groep geweeg, gemeet of gepunt word, d.w.s. geen selektiewe prestasietoetsing mag gedoen moet word nie.

Moet byvoorbeeld nie net geboortegewigte aanteken van die groot kalwers of moeilike geboortes nie – sulke gewigte is van geen waarde vir genetiese evaluasies nie, intendeel, dit kan lei dat teelwaardes foutief beraam word.

- Probeer om groepe volledig te hou, dit wil sê moenie diere uitskot voor 18 maande ouderdom of totdat alle prestasietoeleasings afgehandel is nie. Dit is dikwels nie prakties moontlik nie en maak dikwels nie ekonomies sin nie, maar dit is die ideaal vir genetiese evaluasies. Veral by die punting van funksionele eienskappe kan die teelwaarde van 'n bul wat byvoorbeeld lang skedes teel, heeltemal skeef getrek word indien die bul se nageslag met lang skedes uitgeskot word voordat die res van die groep gepunt word.
- Maak seker dat alle diere in 'n grootmaak- en voedingstatusgroep dieselfde voeding en bestuur gehad het. Dit beteken die diere moes op dieselfde plaas gebore wees, saam groot geword het en saam geweeg wees. Diere van verskillende plase waar die weidingstoestand verskil (byvoorbeeld Hoëveld en Laeveld) en/of waar verskillende voeding- en/of bestuurpraktyke toegepas word) moet dus met verskillende voedingstatuskode aangeteken word vir doeleindes van genetiese evaluasies. Onthou ook om diere wat spesiale behandeling of voeding ontvang het (byvoorbeeld koeie in 'n embrioprogram, veiligheidsdiere en skoudiere) as aparte kontemporêre groepe aan te teken.
- Maak seker dat tweeling kalwers as sodanig aangeteken word by geboorte en ook by grootmaakstatus wanneer gewigte aangeteken word.
- Ken die toepaslike grootmaakstatuskode toe aan diere wat deur 'n pleegmoeder of hans grootgemaak is.
- Ken die toepaslike opmerkingskode toe aan alle siek of beseerde diere.
- Maak seker dat kalwers gebore uit embrio-oorplantings as sodanig aangeteken word.

- Vir prestasietoetsdoeleindes hoef kalwers van eerstekalkoeie nie in aparte kontemporêre groepe ingedeel te word van ouer koeie se kalwers nie, tensy die eerstekalkoeie voorkeurbehandeling soos beter weiding of addisionele byvoeding kry.
- Diere wat aangekoop is moet as aparte grootmaakstatusgroepe aangeteken word.
- Diere wat vir 12- en/of 18 maande geweeg word moet, sover moontlik, in dieselfde bestuursgroep gegroepeer word as vir geboorte- en speengewig, behalwe as sommige diere se bestuur en/of voeding verskil, of hulle aangekoop is, in welke geval die diere as aparte kontemporêre groepe hanteer moet word.
- Alle kalwers wat konsentraatvoeding ontvang het voorspeen moet as 'n aparte voedingstatusgroep hanteer word, selfs vir naspeense gewigte.
- Bulle wat na sentraleprestasietoetse (Fase C) gestuur word, moet saam met hul tydgenote in dieselfde speentoets geëvalueer word.
- Bulle wat naspeen konsentraatvoeding ontvang het moet nie vir 12- en/of 18 maande gewigte saam met bulle gegroepeer word wat op die veld geloop het nie.
- Roteer groepe tussen kampe om die kampeffek tot die minimum te beperk.

Indien dit nie moontlik is nie en die kwaliteit en/of kwantiteit van die weiding tussen verskillende kampe verskil betekenisvol, ken dan verskillende voedingstatuskodes toe aan daardie groepe.

- Deelname aan kompeterende skoue word ontmoedig, omdat sulke beeste voorkeur voeding en bestuur ontvang en dus in afsonderlike kontemporêre groepe geëvalueer moet word. Dit geld nie net vir jong diere nie, maar ook vir kalwers wat se moeders geskou word.
- Indien sekere bulkalwers gekastreer word, probeer om dit uit te stel totdat die speengewigte aangeteken is.

GENETIESE KOPPELINGS

'n Ander aspek wat baie belangrik is by die beraming van teelwaardes is genetiese koppelings tussen diere wat in verskillende groepe geëvalueer is. Genetiese koppelings maak dit moontlik om deur middel van genetiese evaluasies die genetiese meriete van diere te bepaal ("benchmark") tussen verskillende kuddes, jare, seisoene en kontemporêre groepe. Vaders lewer by verre die grootste bydra om genetiese koppelings tussen groepe te bewerkstellig. 'n Koppelvader ("link sire") kan gedefinieer word as 'n vader wat prestasiegetoetste nageslag het in ander kuddes, jare, seisoene en/of kontemporêre groepe.

DIERDATA EN OUERSKAPPE

Laastens is dit nodig om ook die belangrikheid te beklemtoon dat diere se eie inligting, veral geslag en geboortedatum, korrek aangeteken word. Geslag en geboortedatum is onder andere belangrik vir die koppeling van 'n dier aan die regte kontemporêre groep en vir die toepassing van die korrekte korreksiefaktore in die berekening van prestasietoetsindekse en teelwaardes.

Die aantekening van die korrekte ouers van 'n kalf is een van die belangrikste faktore vir genetiese evaluasies, aangesien dit die basis is van al die genetiese verwantskappe van daardie spesifieke dier. Foutiewe of ontbrekende ouerskappe beïnvloed nie net die akkuraatheid van die teelwaardes van die betrokke dier nie, maar ook van al sy verwantes.

OPSOMMING

Telers het 'n baie belangrike verantwoordelikheid om toe te sien dat diere in die korrekte kontemporêre groep geëvalueer word met prestasietoetsing, aangesien dit krities is vir die akkuraatheid van beide prestasietoetsindekse en teelwaardes. ■

**KORREKTE KONTEMPORÊRE GROEPE,
OOK GENOEM BESTUURSGROEPE,
IS 'N BAIE BELANGRIKE ASPEK
BY PRESTASIE TOETSING
EN GENETIESE EVALUASIES.**

Leslie Bergh

